

МАКТАБГАЧА ТАЪЛИМ ЁШИДАГИ БОЛАЛАРДА МЕҲНАТ ТАРБИЯСИНИ ШАКЛЛАНТИРИШ

Ризаева Хусния Убаевна

*Низомий номидаги ТДПУ Мактабгача таълим педагогика ва
психология кафедраси ўқитувчиси п.ф.н. дотсент в.б*

Искандаров Нодирбек Равшанбекович

Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети талабаси

Рахимбергана Муножат Музаффар қизи

Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика университети магистранти

Аннотация: Ушбу мақолада мактабгача таълим ёшидаги болаларда меҳнат тарбиясини шакллантириш ҳақида атрофлича фикр юритилган бўлиб, замонавий технологиялар асосида болаларда меҳнат тарбиясини шакллантириш ҳақида хулоса ва тавсиялар берилган.

Калит сўзлар: Мактабгача таълим, тарбия, меҳнат, ривожланиш, психология, психолог, тарбиячи, мақсад, мактабгача таълим гуруҳлари.

ФОРМИРОВАНИЕ ТРУДОВОГО ВОСПИТАНИЯ У ДЕТЕЙ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Аннотация: В данной статье подробно рассматривается формирование трудового воспитания детей дошкольного возраста, а также даются выводы и рекомендации по формированию трудового воспитания детей на основе современных технологий.

Ключевые слова: Дошкольное образование, воспитание, труд, развитие, психология, психолог, воспитатель, цель, дошкольные группы.

Сўнги йиллар мобайнида педагогика ва бошқа фанларда ижтимоийлашув ҳамда таълим-тарбия тушунчаларининг ўзаро муносабати кенг муҳокама қилиб келинмоқда. Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳам мактабгача таълим тизимида жуда ката эътибор қаратмоқда. Жумладан мактабгача таълим тизимида доир қарорлар ва уларнинг ижроси унинг натижасидир. Бугунги кунда республикамиздаги жами мактабгача таълим ташкилотларнинг 80 фойизида таъмирлаш, реконструкция ишлари олиб борилди. Шу билан бирга ташкилотларни жихозлаш, таълим –тарбия жараёнларига эътибор янада кучайди.

Ўзбекистон Республикаси илк ва мактабгача таълим ёшидаги болаларнинг ривожланишига қўйилган давлат талаблари, мактабгача таълим ташкилотлари учун “Илк кадам” давлат ўқув дастури мактабгача таълим ташкилотида болаларнинг меҳнат тарбиясига алоҳида эътибор қаратилади ва албатта бу борада ижобий ишлар олиб борилмоқда.

Мактабгача таълим ёшидаги болаларда меҳнат тарбиясини шакллантириш. Бу вазифани қандай амалга ошириш лозим? Мактабгача таълим ташкилотида болаларни меҳнат тарбиясига ўргатишнинг мақсади ва вазифалари ҳамда унинг турларини очиб чиқсак. Меҳнат фаолиятининг мақсади: ақлий хусусиятларини ривожлантириш, жисмоний характерларни фаоллаштириш, мустақилликка ва жавобгарликка ўргатиш, катталар меҳнатини кадрлашга ҳамда меҳнат қилишга ундаш. Меҳнат фаолиятининг вазифаси: катталар меҳнатига қизиқиш уйғотади ва улар билан мулоқотга киришга ёрдам беради, меҳнат қилишга ўргатади, меҳнат қилишга одатлантиради, жавобгарликни оширади, қилинган ишларни асраш ва авайлашга ўргатади, меҳнат қилиш жараёнида меҳнатни тўғри ташкил этишни ўргатади, дўстларининг қилган меҳнатларини авайлашга ва бегоналар томонидан зарар етказилаётган вақтда уларни тартибга чақиришга ўргатади.

Мактабгача таълим ташкилотларида меҳнат тарбиясининг қуйидаги турлари ўргатилади. Улар қуйидагилардир:

Меҳнат тарбиясининг ҳар бир турида болалар томонидан бажарилиши керак бўлган вазифалар эса қуйдагилар:

Ўз-ўзига хизмат- кийиниш, ечиниш, кийимларини ўз жойига илиш, ўз шкафида тартиб ўрнатиш, ювиниш, артиниш, иш жойинини йиғиштириш, иш жойини тайёрлаш;

Маиший меҳнат (тартиб ва озодалик)- ўйин ва фаолият бурчакларини тартибга келтириш, ўйинчоқларни йиғиштириш, ўз ўрнига қўйиш, уларни ювишда ёрдам бериш;

Табиатдаги меҳнат (ўсимликлар ва ҳайвонот оламини асраб, авайлаш) қушлар ва ҳайвонлар учун махсус уйчалар ясашда иштирок этиш, ўсимлик ва гулларни ўстириш, ҳайвон вақушларни озиклантириш, табиат бурчагида тозалаш ишларига ёрдам бериш, майдончадаги ҳосилларни йиғиш, табиат бурчагидаги жониворлар учун озуқа тайёрлаш, ўйин майдончасидаги ер участкасида меҳнат қилиш яъни ўсимлик ва дарахтларни суғориш, тагларини юмшатиш;

Навбатчилик (тарбиячи ва энагага ёрдамчи)- навбатчилик боллар меҳнатини ташкил этишнинг яна бир тури бўлиб, у жамоа учун хизмат қилишдир, яъни машғулотлар вақтида жихозларни тарқатишда ёрдам бериш, табиат бурчагидаги навбатчилик, овқатланиш вақтида идишларни тарқатиш(сервировка)да ёрдам бериш.

Юқорида ҳар бир меҳнат тури ҳақида тўхталиб ўтдик. Улар болаларнинг ёшларига қараб мураккаблашиб боради. Жумладан:

Ўз -ўзига хизмат кўрсатиш. Илк ёш ва кичик гуруҳларда- болаларнинг бармоқ мушаклари яхши ривожланмаганлиги сабабли уларда бу меҳнат турини бажармаслик ҳолатлари кўпроқ кузатилади. Бу ҳолатни кузатган тарбиячи болада меҳнатнинг ўз-ўзига хизмат турини ўргатишга тартибли бўлишга одатлантиришни тарбиялайди. Тарбиячидан бу вақтда ўта чидамлилик, мақсадга интилувчанлик, меҳрибонлик, болани қўллаб-қувватлаш талаб этилади. Ушбу меҳнат турига раҳбарлик қилишда ҳар бир бола билан алоҳида ишланади. Боланинг ижобий, эмотсионал ҳолатга келтириш учун турли услубдан фойдаланилади. Кийим-кечакларнинг қисмларини айтиш орқали болада луғат бойлигини оширади. Болаларда еса унга бўлган еътибор учун катталарга нисбатан меҳр ва ишонч уйғонади.

Ўрта гуруҳларда- бу ёшдаги болалар бир мунча мустақил бўлиб қолишган ва бу меҳнат тури уларда мажбурийликка айланиб бўлган. Тарбиявий вазифаларни қийинлашиши ўз-ўзига хизматдан сўнг йиғиштириб

қўйиш, тартибга келтириш билан кўринади. Бу ёшда тарбиячи болаларда ўзаро ёрдамни ҳамда ёрдам сўраш тартибларини, ёрдам бергандан кейин хизматлари учун миннатдорчилик билдириш малакаларини тарбиялайди.

Катта ва мактабга тайёрлов гуруҳларида-бу ёшда ўз-ўзига хизматнинг янги кўринишлари намаён бўлади. Яъни: ўз ўрнини йиғиш, сочларини тартибга келтириш, оёқ кийимларини тартибга келтириш бу ҳолатлар билан биргаликда тарбиявий вазифалар янада қийинлашад: яъни болалар тозалик ва тартиблиликни одатга киритишлари, тенгдошлари орасида ўзларини тутиш кабилар.

Тарбиячи аниқ мисоллар билан бошқаларнинг талабларини инобатга олишни тушунтиради, масалан: ечиниш хонасида чеккага ўтиш, кимнидир ўтказиб юбориш, ювиниш хонасида навбатчиларни олдин ўтказиб юбориш, сув жўмраклари олдида узоқ вақт турмаслик, ўтиб кетиш учун рухсат сўраш кабилар болаларда атрофдагиларга нисбатан хурмат билан муносабатда бўлишни шакллантиради.

Хўжалик-маиший хизмат.

Илк ёш ва кичик гуруҳларда: бу ёшдаги болаларда тарбиячи томонидан энг оддий хўжалик маиший меҳнат малакаларини шакллантиради. Жумладан стол тузашда ёрдам бериш, ўйиндан кейин ўйинчоқларни йиғиш ва ювишда ёрдамлашиш, майдончадаги дарахт барглари йиғиш, ўриндиқлардаги қорлани сидириб тушириш ва бошқалар. Бу меҳнат турини якунида тарбиячи томонидан болалар албатта рағбатлантирилиши лозим чунки бу кейинги фаолиятда болага рухан кўмак бўлади. Масалан: “Баракалла Мадинахон!”, “Сени ишингдан жуда хам хурсандман!”, “Шахноза жуда озода ва еътиборли қиз, у хамма ўйинчоқларни жой-жойига тартиб билан қўйиб чиқди!”.

Ўрта гуруҳларда: бу ёшга келиб болалардаги хўжалик-маиший хизмат бир мунча шакланган бўлади, улар столни тўлиқ жихозлайдилар, машғулот учун керакли жихозларни тайёрлайдилар, қўғирчоқ кийимларини ювадилар, жавонларни чангдан тозалайдилар, майдончани супурадилар. Тарбиячи болаларнинг фаолликларидан келиб чиқган холда меҳнатга бўлган талабни янада кучайтиради яъни мустақил равшда ишларни бажаришга ундайди.

Катта ва мактабга тайёрлов гуруҳларида: бу ёшдаги болаларда хўжалик-маиший меҳнат тури янада мазмун жихатдан бойиб боради, тизимлиликка айланади. Кўпхолларда навбатчилик масъулятига айланади. Болалар гуруҳ ва ўйин майдончасида тозаликни сақлашга, кичкинтойларг аўйинчоқларни тўғирлаб бериш ва китобларни тамирлашда ёрдам беришади.

Катта ва мактабга тайёрлов гурухларда хўжалик-маиший хизматни ташкил этишни билиш алоҳида ўрин тутади, яъни керакли жихозни танлаб олиш уни қулай жойлаштириш, иш тугагандан сўнг уларни ўз жойига қўйиш шулар жумласидандир. Меҳнат жараёнида болалар тиришқоқлиги, яхши натижага еришишга ҳаракат қилишга, тенгдошларига меҳрибон бўлишга ўргатади.

Табиатдаги меҳнат.

Илк ёш ва кичик гурухларда: катталар ёрдами билан амалга оширилади. Улар катталар билан биргаликда балиқни овқатлантиришади, хона гулларини суғориш, уларнинг баргларини ювиш, пиёз екиш, катта уруғларни сепиш, майдончадаги хосилларни йиғишда ёрдамлашиш, қишлаб қолган қушларни овқатлантириш шулар жумласидандир.

Тарбиячи болалар меҳнатига раҳбарлик қилар экан ўсимликларни номларини айтиш, уларнинг қисмларини айтиш, меҳнатнинг кетма-кетлигини айтиш орқали бола луғат бойлигини оширади ва уни фаоллаштиради.

Ўрта гурухларда: бу ёшга келиб табиатдаги меҳнат мураккаблашиб боради. Бу ёшда болалар ўсимликларни ўзлари суғорадилар, уларни сувсиз бўлибқолган ҳолатини ўрганадилар, сабзавот уруғини сепиб унинг ўсишига ёрдам берадилар. Тарбиячи ёрдамида ҳайвонларга овқат тайёрлайдилар (табиат бурчагидаги сичқончалар, қуёнчалар, қушлар, балиқлар).

Тарбиячи қайси ҳайвонга қанда овқат бериш ва унинг номи қанда эканлигини болаларга ўргатади. Ҳайвонларга қараш жараёнида уларни кузатишга кўпроқ етибор бердиради. Ҳайвонлар ва ўсимликларга берилган етибордан сўнг уларнинг Ҳолатларини кузатадилар ва таҳлил қиладилар. Болаларга севимли бўлиб қолган табиат бурчагидаги Ҳайвонларга нисбатан меҳр ва етиборни ўстиради.

Катта гурухларда: катта гурухнинг табиат бурчагига қўйилган ҳайвон ва ўсимликлар парвариши бир мунча мураккаблашади ва гурух майдончасидаги таморқага бошқа турдаги сабзавотлар екилади ва парвариш қилинади. Болалар ўсимликларнинг баргларини шёткалар ёрдамида тозаланади ва ерчопиш ишлари амалга оширилади.

Мактабга тайёрлов гурухларида: Майдончада ва жонли табиат бурчагида бутун йил давомида болалар меҳнатини ташкилқилиш. Меҳнатни ўсимликлар ва ҳайвонлар ривожланиши ва ўсишини кузатиб бориш билан боғлаш.

Болаларда ҳайвонлар ва ўсимликларни парваришлаш, мустақил равишда ҳар куни балиқларни меъёр бўйича боқиш, қушнинг қафасидаги қумни қайта

елаш, сувини алмаштириш, кушлар учун норма бўйича овқат тайёрлаш, ерда яшайдиган ҳайвонларнинг тўшамасини ўзгартириш ҳамда улар учун овқат ва сув тайёрлаш, идиш-товоқларни ювиш ва иш жойини йиғиш тириш, ўсимликларни суғориш, барглари ва тувакларининг атрофини артиб чиқиш, уларга сув пуркаш, тагини юмшатиш, гулдонларни ва тагликларни ювиш каби меҳнат кўникмаларини тарбиялаш. Болаларни охурчага овқат солишга, сули екишга, ҳайвонларни боқиш учун илдиз мевалар екишга ўргатиш.

Болаларнинг участкадаги меҳнати муҳим тарбиявий аҳмиятга эга. Уларни бутун йил давомида болалар боғчасни территориясидаги ишларда қўлларидан келганча қатнашишга, жўяклар ва гул пушталар олишга, кўп йиллик гулловчи ўсимликлар ўтқазишга, кўчатлар екишга, майда уруғларни сепишга, суғоришга, ўтоқ ва чопиқ қилишга, ўсимликларни бойлашга ўргатиш, бу ишларнинг аҳамияти ҳақида болаларга сўзлаб бериш керак.

Қўлмеҳнати. Қўл меҳнати илк ёш, кичик ва ўрта гуруҳлардан эмас балки катта ва мактабга тайёрлов гуруҳлардан бошланади.

Катта гуруҳларда: Қўл меҳнатига қизиқишни, ўз қўллари билан майда-чуйда нарсалар, ўйинчоқлар, ёдгорликлар, безаклар тайёрлаш, ўйинчоқни тузатиш, китобларни елимлаш, кичкинтойлар учун ўйинчоқлар ясаш, хатчўп, санок материаллари ясаш, мавзуга мос қўлишлари ясаш истагини шакллантириш.

Табиий, қўшимча материаллардан, қоғоз ва картондан сюжетли-ролли ўйинлар учун ясама ўйинчоқлар (байроқчалар, сумкачалар, қалпоқчалар, китоблар, ўйинчоқ мебел, салфеткачалар, рўмолчалар), ота-оналарга, кичкинтойларга совға қилиш учун ёдгорликлар ясашга ўргатиш. Болаларни материалларни тежаб ва оқилона сарфлашга, ўз меҳнати маҳсулини еҳтиёт қилишга ўргатиш. Китоблар, кийим-бош, ўйинчоқлардаги камчиликларни сезишга ва ўз ташаббуси билан кичик “уста”чилик қилишга ўргатиб бориш.

Болаларни машғулотлар учун, мустақил фаолият учун қўлланмалар (кутичалар, игнадонлар, санаш материаллари ва бошқалар) ни тайёрлашда қатнашишга ундаш.

Мактабга тайёрлов гуруҳларида: Болаларда ўз қўллари билан фойдали нарсалар, ўйинчоқлар ясаш истагини; натижага еришиш учун астойдил интилишни; қийинчиликларни енгиш, ишниораста, яхшилаб бажариш, ёқимли кўринишга эга бўлган буюмлар тайёрлаш кўникмасини шакллантириш, тарбиячи ёрдамида қизларни кашта тикишга ўргатиш, материалларни тежамкорлик билан сарфлаш кўникмасини шакллантириш. Намуна сифатида

расмдан фойдаланиш, баъзи асбобларни, андазани, қайчиларни, нинани, болғани, аррани, тўқиш илгагини ишлата билиш кўникмасини шакллантириш. Ўз фаолиятини режалаштириш: ҳаракатлар изчиллигини белгилаб олиш, ўйинчоқни тузатиш, китобларин елимлаш, кичкинтойлар учун ўйинчоқлар ясаш, хатчўп, санок материаллари ясаш, мавзуга мос қўл ишлари ясаш, илгагини ишлата билиш кўникмасини шакллантириш. Қўл меҳнати мустақил фаолият учун ажратилган соатларда уюштирилиб, кичкина гуруҳ билан (уларнинг қизиқишларини ҳисобга олиб) ўтказилади.

Қоғоз ва картон билан ишлаш. Қоғоз ва картоннинг шакли ва сифатини белгилашни билиш текис ёки ғадир-будур, қалин ёки юпқа, расмли ёки сидирға, бу материалларни ўзаро уйғунлаштира олиш. Ўйинчоқлар, ёдгорликлар тайёрлашларда байрамларга кастюмлар ва безаклар деталларини тайёрлашда уларнинг ранглари ва тусларини танлаб олишни билиш. Шу билан бирга уларни буклаш, елимлаш, чизилган жойидан чамалаб қайчи билан қийиб олишни билиш. Ишни ораста ва чиройли бажариш.

Буюмларнинг тахминий рўйхати: геометриклото, “жуфт расмлар” лотоси, қўғирчоқлар мебели, қутичалар, арча ўйинчоқлари.

Мато ва игна билан ишлаш. Болаларни игнага ип ўтказишга, ип учини туғишга, тугма, илгак тикишга, «йўртма» чок билан буюмлар: уруғлик учун тўрвача, қўғирчоқ учун фартукча, игна қадайдиган ёстикча (китобча шаклида) тикишга ўргатиш. Илгакча билан халқачаили болишга, қўғирчоқ учун шарфча тўқишга ва шу кабиларга ўргатиш.

Аппликатсия тайёрлаш учун мато парчаларидан фойдаланиш: андаза ва машиначининг бўри ёрдамида мато устига тарх тушириш, формалар қирқиб олиш ва унчалик мураккаб бўлмаган аппликатсиялар тузиш. Гулига ва фактурасига қараб, ўйлаган предметга мослаб матони танлаб олиш (масалан, капалак учун шойи мато, қуёнча тикиш учун пахмоқ ва бошқалар).

Ёғоч билан ишлаш. Тўғри бурчакли ёғоч тўсинчаларни, тахтачаларни (дарахтнинг юмшоқ турлари: арча, қарағай, оққайиндан) даст арра ёки ёйсимон аррадан фойдаланиб арралашга; устига қўйиб ўлчаш усулидан ёки ўлчовдан фойдаланиб керакли узунликни ўлчашга; арраланган тахтача чеккаларини қумқоғоз билан силлиқлашга тегишли узунликдаги михларни танлаб деталларни жипс қилиб қоқишга болаларни ўргатиш. Болға, омбур, арра билан ишлаш кўникмаларини шакллантириш.

Тахминий буюмлар: қўғирчоқ мебели, нарвонча, кўприкча, токчача, панжара, яшик, қушлар овқатланиши учун охурча. Нимфабрикатлар:

чаначалар, арғимчоқлар, пароход ва шу кабилардан фойдаланиш. Махсулотларни бўёқлар билан бўяш, бадий безаш учун материаллар (мато, тери, қоғоз ва бошқалар) танлаш.

Табий материал билан ишлаш. Деворга илинадиган панно, декоратив майда пластинка, хонани безаш учун макетлар, совғалар тайёрлаш учун: бужурлар, лой, гуллар, ўтлар, шохчалар, пўстлоқлар, майда похол танлаб олишга болаларни ўргатиш. Уларни рангига, шаклига, фактурасига қараб уйғунлаштира олиш. Иш жараёнида болалар фантазиясини, тасаввурини ўстириш, табиатни муҳофаза қилиш. Нарсалар ясаш учун шохчаларни синдирмасдан, дарахтлар кесилгандан сўнг йиғиштириб олиш, пўстлоқни фақат тўнкалардан ёки кесилган дарахтлардан олиш.

Навбатчилик: Болалар навбатма-навбат тизимли равшда ушбу меҳнат турида иштирок етадилар. Болаларни навбатчиликка тайинлаш вақти кун давомида амалга оширилади. Навбатчилик катта тарбиявия ахмиятга ега, яъни бола жамоа учун белгиланган вазифани бажаради. Бу еса болада жамоа олдидаги жавобгарлик ҳисини тарбиялайди. Шу билан бирга унинг меҳнати бошқаларга керак еканлигини англайди. Илк ёш ва кичик гуруҳларида муҳнатнинг ушбу тури бажарилмайди.

Ўрта гуруҳларда: Навбатчилик ўрта гуруҳда йил бошидан бошланиб асосан овқатланиш жараёнида ташкил етилади. Бунда хар бир столдан бир бола навбатчи етиб тайинланади. Бола ўз столдошларига хизмат кўрсатади. Тарбиячи томонидан навбатчиларнинг хатти-харакатлари назоратга олинади ва керак ҳолларда ёрдам кўрсатилади ва албатта катталарга берган ёрдами, ўз тенгдошлари учун кўрсатган хизматлари учун тарбиячи томонидан рағбатлантирилади. Ўқув йилининг иккинчи ярмидан бошлаб еса машғулотларга тайёргарлик жараёнида навбатчилик бошланади. Бунда тарбиячи томонидан 2, 3 нафар навбатчи тайёрланиб хар бир навбатчига вазифалар бўлиб берилади. Яъни керакли жихозларни тарқатиш машғулотлардан сўнг йиғиб олиш шулар жумласидандир.

Катта ва мактабгатайёрлов гуруҳларда: ушбу ёшдаги тарбияланувчилар орасида ҳам меҳнатнинг навбатчилик тури юқорида айтилганидек тарзда амалга оширилиб борилади.

Хулоса қилиб шуни айтиш мумкинки, меҳнат инсонни улуғлайди. Меҳнатнинг орқасидан инсон ҳаёти фаровон бўлади. Инсон меҳнати доим қадрланган. Шундай экан келинг фарзандларимизни мактабгача ёшдиданок

мехнатга ўргатайлик ва уларни фаровон ҳаёт кечиришларига замин ҳозирлайлик.

Фойдаланилган адабиётлар

1. “Илк қадам” мактабгача таълим муассасасининг Давлат ўқув дастури. “Илк қадам” мактабгача таълим муассасасининг Давлат ўқув дастури БМТнинг Болалар жамғармаси ЮНИСЕФнинг Ўзбекистондаги ваколатхонаси техник кўмаги ёрдамида яратилди ва нашр этилди. – Т.: 2018.
2. Хасанбоева О.У. ва бошқ. Мактабгача таълим педагогикаси. Т.:Илмзиё. 2006.
3. Rizayeva, X. U. (2022). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKIOTLARINING KUNDALIK TA'LIMIY FAOLIYATI DAVOMIDA MILLIY QADRIYAT TUSHUNCHALARINI BOLA ONGIGA SINGDIRILISH DARAJASI. THE THEORY OF RECENT SCIENTIFIC RESEARCH IN THE FIELD OF PEDAGOGY, 1(4), 129-134.
4. Rizayeva, X. (2022). MAKTABGACHA YOSH DAGI BOLALARDA MILLIY QADRIYAT TUSHUNCHALARINI SHAKLLANTIRISHDA OILA VA MAHALLANING ROLI. Science and innovation, 1(B8), 2165-2168.
5. Musulmonova, S. T. (2023). USE OF THE METHOD OF POINT DEVELOPMENT IN TEACHING STUDENTS OF PRE-SCHOOL EDUCATIONAL ORGANIZATIONS TO THINK INDEPENDENTLY. Analysis of world scientific views International Scientific Journal, 1(4), 78-83.
6. Musulmonova, S. T. (2022, November). BASIC PRINCIPLES OF CREATING A SUBJECT-DEVELOPING ENVIRONMENT. In INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL CONFERENCE" THE TIME OF SCIENTIFIC PROGRESS" (Vol. 1, No. 3, pp. 140-144).
7. To'lqinova, M. S. (2023). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKIOTLARIDA NUTQ O'STIRISH JARAYONIDA BOLALARNING MUSTAQIL FIKRLASHGA O'RGATISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH. PEDAGOGS jurnali, 26(1), 163-165.
8. To'lqinova, M. S. (2023). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKIOTLARIDA NUTQ O'STIRISH JARAYONIDA BOLALARNING MUSTAQIL FIKRLASHGA O'RGATISH METODIKASINI TAKOMILLASHTIRISH. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 14(1), 177-179.
9. To'lqinova, M. S. (2023). MAKTABGACHA TA'LIMDA BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISH METODIK TAVSIYALAR ISHLAB CHIQUISH. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 19(1), 57-60.

10. Akramova, D. (2022). ACTIVITIES OF FUTURE TEACHERS-PSYCHOLOGISTS IN THE SYSTEM OF PRESCHOOL EDUCATION. *Science and Innovation*, 1(8), 322-326.
11. Акрамова, Д. Э. (2023). СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ ТЕХНОЛОГИЙ РАЗВИТИЯ МЕХАНИЗМОВ ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ И ПСИХОЛОГИЧЕСКОЙ ГИБКОСТИ У СТУДЕНТОВ КАК ПРОБЛЕМА СОВРЕМЕННОСТИ. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 13(8), 19-23.
12. Akramova, D. E., & qizi Azimova, X. D. (2023, January). МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ YO 'NALISHI TALABALARIDA IJODIY TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISH METODIKASI. In *INTERNATIONAL CONFERENCES* (Vol. 1, No. 2, pp. 382-385).
13. Akramova, D. E., & qizi Suvonqulova, M. D. (2023, January). RIVOJLANTIRUVCHI MARKAZLARDA BOLALARNI МАКТАБГА ТАЙЙORLASH VA MILLIY QADRIYATLAR NAMUNALARIDAN FOYDALANISHNING AFZALLIGI. In *INTERNATIONAL CONFERENCES* (Vol. 1, No. 2, pp. 393-396).
14. Akramova, D. E., & qizi Ne'matova, S. S. (2023, January). BO 'LAJAK PEDAGOGLARNING KASBIY SIFATLARINI RIVOJLANTIRISHDAGI OMILLAR. In *INTERNATIONAL CONFERENCES* (Vol. 1, No. 2, pp. 390-392).
15. Akramova, D. E., & qizi Axmedova, N. B. (2023, January). МАКТАБГАЧА ТА'ЛИМ TASHKILOTI RAHBARINING BOSHQARUV MADANIYATINI SHAKLLANTIRISH PEDAGOGIK MUAMMO SIFATIDA. In *INTERNATIONAL CONFERENCES* (Vol. 1, No. 2, pp. 386-389).